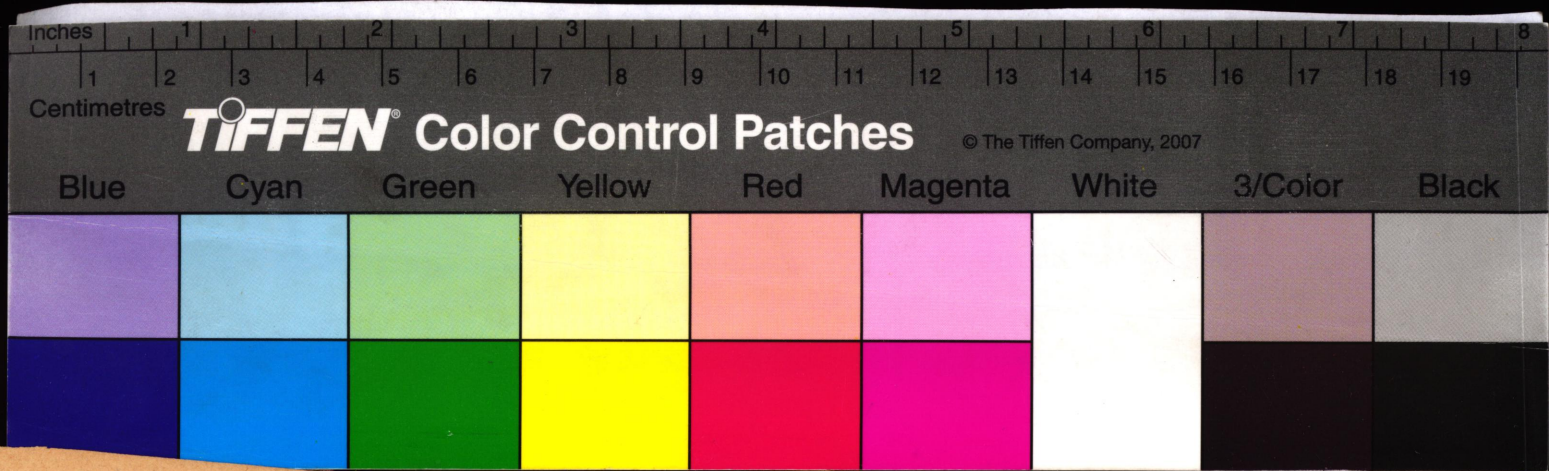

RMr. III.

646.

Sch.

R.M. Jr.
III. 646.

כְּשֵׁר מִשְׁרָה
DISSERTATIO THEOLOGICA
De
PETRINA ABNEGATIONE,

ex Matth. XXVI. v. 69. usq; 75.

Quam
PRÆSIDE
RECTORE MAGNifico
V I R O

Maximè Reverendo, atqve Excellentissimo,

DN. JOHANNE Deutschmann/

SS. Theol. Doct. ejusdemq; Prof. Publ. Celeberrimo
nec non Alumnorum Electoralium Ephoro Gravissimo.

*Dn. Patrono Præceptore ac Promotore filiali cultu
ac observantiâ et ætate prosequendo*

die 6. Aprilis A. Æ. C.

M. DC. LXXVII.

In Auditorio Theologorum

horis consuetis

Publicè defendendam suscepit

RESPONDENS

GEORGIUS SCHULERUS,

Cibiniò Transylvanus,

WITTEBERGÆ, Typis JOHANNIS BORCARDI, Acad. Typ.
Excudebat SIMON LIBERHIRT.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

VIRIS

Maximè Reverendo, Amplissimo, Praclarissimoq;

DOMINO

M. JACOBOSCHNITZLERO,

Antistiti Ecclesiae, quæ in Metropolitana Urbe Cibi-
niensi colligitur, longè meritissimo, Capituli ibidem Decano
multò gravissimo, Gymnasiiq; Illustris Inspectori
spectatissimo,

Nec non

Inclyto Magistratui Regiæ, Liberæqve

Civitatis Cibiniensis

*Magnificis, Generosissimis, Nobilissimis, Am-
plissimis, Consultissimisq;*

DN. GEORGIO Armbruster /

Consuli gravissimo, spectatissimoq; &c.

DN. MATTHIÆ Semriger /

Judici Regio dexterrimo, Serenissimi Principis Tran-
sylvaniæ Consiliario intimo, Inclytæqve Nationis
Saxonica COMITI confirmato &c.

DN. MELCHIORI Geerrmann /

Judici Sedis gravissimo, meritissimoq; &c.

Cæterisq; Ordinis Senatorii in laudata Urbe Assessoribus
meritissimis, spectatissimisq;

*Dominis, Patronis, Promotoribus, Susceptoribus atq; Fautoribus omni obser-
vantia atq; pietate ac aciem sanctè prosequendis atq; de venerandis Univer-
sam sublunaria hujus, & superlunaria mundi, quam opti-
re licet, felicitatem precatur.*

VIRI

*Maximè Reverende, Magnifici, Generosi, Nobi-
lissimi, Amplissimi, Consultissimiq;*

Andem solvo debitum; ac proinde, quod
Ascanio suo olim Æneas, idem olim & mi-
hi piæ recordationis Parens dixit:

*Tu facito mox, cum matura adoleverit
etas,*

*Sis memor: Et te animo repetentem ex-
Excitet. (empla tuorum*

Quamobrem non silendum hîc, sed mente gratâ in li-
mine statim recolendum id etiâ erat, quod lacte quasi
maternò bonas artes in laudabili vestro GYMNASIO
imbiberim, & ab incunabulis penè ad annum ætatis
meæ vigesimum literarum fundamenta qualiacunq;
jecerim. Ast quò meò meritò? Nullò, fateor sanctè, nul-
lò inquam. Sed verò quid gratiarum retuli? Præter pre-
ces, aut observantiam debitam, nihil omnino. Ne igitur
ingrati ingrata notam incurrerem, & talentum à Deo
mihi concessum cum servo pigro absconderem, aut de-
niq; æs inveteratum nunquam persolvere viderer, in-
trepidò animò (fretus scilicet clementiâ *vestrâ*) secundum
mandatum B. Parentis, officii partes & meminisse, &
explere

explere aliquando debui, utpote, qui non mihi solum,
sed Patriæ, ac Patribus Patriæ natum me semper exi-
stimavi. Uti verò flumina non sunt reflua in scatebras,
sed deflua in oceanum, unde prodire: sic foetus hic
annuus Academicus, minimè ad alios, quam ad vos o
Patres Patriæ! unde venit, curret recurretq; jure meri-
toq;. Neq; dubia me sustinet fiducia, quin tenerum me-
um partum (quem in R.D.MM.AA.VV. sinum humi-
limâ animi subjectione depono) pro vestra solita bene-
volentia sitis suscepturi benignè. Et si qui nævi hîc oc-
currant, plenam, perfectionem ex *Illustribus Vestris*
nomnibus accipiet, consequeturq; Deniq; quod super-
est, *Numini immortalis* devotâ mente supplico, velit
Vos porro salvos superstitescq; præstare, suâq; clemen-
tiâ *Vobis* ex alto assistere, ut diu longumq; summos ex
Vobis capiat fructus publicum privatumque bonum.
Quod ὁλοφύχως vover precaturque,

VV.R.D.MM.NN.AA.

Dab. Wittebergæ è Museo
Die 6. Aprilis Anno 1677.

*subiectissimus devotissimusq;
Cultor atq; Eliens*

GEORGIUS SCHULERUS.

DISSERTATIONES PASSIONALES
DISSERTATIO XV. PASSIONALIS ex Matt:XXVI.

v. 69-75.

DE PETRINA ABNEGATIONE.

1. **M** *Arth. X. 32. 33.* notabilis legitur concio de Christi *Matth. X.*
confessione & abnegatione: illius maxima dignitas &
utilitas indicatur, huius ineffabile, vel intolerabile
damnum & exitium explicatur. Horribile est, à DEI,
Christiq; cognitione separari; horribilius coram Patre cælesti
negari; sed omnium horribilissimum à Christo, unico Redemptore
& Salvatore coram Patre cælesti negari. Concionem hæc &
horribilem comminationem Petrus audiverat, & paulo ante de
lapsu suo satis à Christo monitus fuerat; at nihil illius, nihil huius,
sibi revocat in memoriam, sed horribile peccatum perpetrat,
suumque Salvatorem tribus vicibus abnegat, de qua Trina Petri
abnegatione Matthæus h.l. verba facit.

2. *Ier. V. 12.* Propheta per totum caput abominabilem Judæo-
rum religionem, cultum detestandum & flagitiosissimam, vitam
copiosis & emphaticis verbis corrigit, summam verò dictorum
brevissimis concipit, & v. 12. *summam* aliquod totius capitis
proponit inquit: *Negaverunt Dominum.* His ostendit, *abnega-*
tionem horribile peccatum esse, cum sit omnis mali fons & oris-
go, scelerum omnium scaturigo, Diaboli consortium & perpe-
tuum à Deo dissidium. Describit autem vitium hoc (1) *ut vitium*
communissimum, quia loquitur in *plurali*, quod non de uno, nec
de paucis, sed de omnibus, exceptis paucis, Deo servatis, hoc va-
leat, *Negaverunt Dominum*, sicut è textus circumstantiis patescit:
nulla siquidem fides, nulla pietas, nulla justitia reperiebatur
Hierosolyma, vel in aliis *Judææ* locis v. i. *seqq.* inter infimos & sum-
mos regnabat *atheismus*, *notitia divina negligentia*, imò *Dei igno-*
rancia v. 4. 5. omnes *liberi Ierusalem*, h. e. cives omnes, omnes in-
colæ erant idololatriæ & spiritualis fornicationis affectu v. 7. 8.
Prophetæ, ipsorumq; auditores abnegarunt Deum, Dei; ver-
bum v. 3. &c. ut vere peccatum hoc fuerit *communissimum*.

Ier. V. 12.

*Abnegati-
onis
vitium
commu-
nissimum.*

A

(2) Ut

DISSERTATIONES PASSIONALES.

atrocissi-
mum.

3. (2) *Uti vitium atrocissimum*, quod consistit in negatione: *Negaverunt*, inquit *Jeremias*: Horrendum est crimen, Deum autorem & conditorem, conservatorem & benefactorem ignorare, aut debita diligentia salutarem ejus notitiam non indagare: *magis* verò horrendum facinus; Deum agnitum sibi que revelatum non curare, notitiam Dei negligere, vel eam rebus aliis vilioribus posthabere, vel prorsus Dei cognitionem contemnere: utrumque dicitur hic de *Jeremia* auditoribus, ignorantia crimen v. 4. s. neglectus & contemptus Dei v. 11. sed maxime horrendum scelus & flagitium, Deum, Dei que notitiam revelatam penitus abnegare. Veritatem, aut alias res in se bonas abnegare, non immerito refertur inter scelera, cum ex voluntate fiat abnegatio: bona verò sunt observanda, non abneganda: sed Deum, omnium bonorum optimum & maximum abnegare, inter scelera flagitiosissimum esse videtur.

exitiosissi-
mum.

Deum Pa-
trem ho-
mines ab-
negant.

Deum Fi-
lium.

Spiritum
Sanctum.

Messiam.

4. (3) *Vitium exitiosissimum*, quia Dominum negaverunt: non intelligitur hic Dominus vulgaris, vel Rex terrenus, sed Dominus celi & terra. Homines autem ejusmodi abnegant Deum Patrem, seu creatorem, dum ejus beneficia grata memoria nec recolunt, neque debitas pro creationis beneficiis ipsi gratias agunt. Abnegant Deum Filium, seu Redemptorem, qui peccata ipsorum tulit *Esa. LIII. 4.* & suo proprio sanguine ipsos redemit *Act. XX. 28.* Abnegant Deum Spiritum Sanctum, seu sanctificatorem, quem nec in cor laum admittunt, nec verbum sanctificationis recipiunt, vel etiam Spiritum Sanctum, ex templo cordis excutunt, & ita multis modis Deum abnegant. *Jeremias* licet essentialiter de Domino loquatur, ejusque abnegationem, seu compendium, vel etiam fundamentum & complementum omnium scelerum adducat, peculiariter tamen secundam Deitatis personam respicit, & ad ejus abnegationem digitum intendit. Nam ille Dominus h. l. potissimum intelligitur, cujus homines sunt palmites v. 10. at Christus v. 11. est, cujus nos palmites sumus *Iob. XV. 1.* Deus Israel h. l. introducit v. 11. at Deus Israel est Messias, ut passim in scriptura Veteris Testamenti nuncupatur. Deus Iuda est Messias *Hos. I. 7.* ubi

Deus

DISSERTATIONES PASSIONALES.

Deus Pater Iudam salvare dicitur in Domino Deo suo, h. e. Messia. Et præterea Messia abnegatio gentibus omnibus in Veteri Testamento communis, & Israelitis Idololatriæ familiaris erat. In Novo Testamento similiter à Iudeorum posteris, Pontificibus, Phariseis, Legisperitis & Populi Senioribus abnegatus est: sed hoc mirum non erat, quia vatiniانو contra Iesum Nazarenum ardebant odio, quos propterea Diabolus non adeo difficulter in abnegationis crimen conjicere poterat. Sed hoc dolendum, quod Apostolus Domini, tot annorum discipulus, tot miraculorum spectator Petrus, ex Diaboli seductione in idem abnegationis peccatum incederit, & non tantum semel, sed trina vice Dominum abnegaverit, unde *Mattheus* nunc ordine Historiam de Trina Petri abnegatione recenset, proponens (I) Petrinæ abnegationis occasionem v. 69. (II) Petrinæ abnegationis descriptionem v. 69. 74. (III) Petrinæ abnegationis consecutionem v. 75.

5. Quod attinet (I) Petrinæ abnegationis occasionem, ea v. 69. verbis prioribus exprimitur: Petrus verò sedebat foris in atrio: quibus occasio tergemina nobis ostenditur (1) Curiosus Petri ad aulam accessus, quia Petrus postquam secutus erat Christum v. 58. cum aliis in atrium usque aulae Pontificis concesserat. Hoc fiebat ex nimia Petri curiositate. Nam ipse cum reliquis discipulis saluum conductum verbis Christi, ejusque varicinio *Iob. XIX. 8. 9.* consecutus erat, salvus igitur & incolumis ad hoc Christi verbum abiire potuisset, & sic discipulos reliquos nec deferere, nec ausu temerario post latrones incedere, multo minus in aulam Pontificis adscendere debuisset, quia periculum amans, facile periculo perire consuevit: at curiositas & temeritas Petri non finit ipsum quiescere, unde periculum abnegationis non potuit effugere.

6. (2) Temerarius inter servos confessus, quia Petrus sedebat in atrio, & quidem cum ministris ad ignem, ut refert *Marc. XIV. 54.* & tantæ temeritatis erat, ut etiam in ipsorum medio locum occuparet, teste *Luca XXII. 55.* magna temeritatis erat, atrium Pontificis, ab hostibus repletum, ingredi; majoris adhuc erat temeritatis in medio hostium consistere: sed maxima temeritatis vi-

De Trina
Petri ab-
negatione.

I. Petrinæ
abnegatio-
nis occasio
Triplex.
1. Curiosus
Petri ad
aulam ac-
cessus.

Temerarius
inter
servos
confessus.
Petri temeritas.

DISSERTATIONES PASSIONALES.

stum non tantum abnegat, sed etiam hanc abnegationem juramento confirmat, quod hominem istum non noverit; sic igitur Jesum ne quidem appellare volebat, ne suspicionem in ipsis auget, sed hominem tantum in contemptum quasi vocat, ut talem suspicionem illis eximeret, & periculum hoc evaderet.

Triplex
Christi
abnegatio.

10. (3) Triplex Christi abnegatio, quæ nim. & abnegationem, & abjuramentum Christi, & execrationem sui complectitur, & ultimum abnegationis gradum constituere dicitur v. 73. 74. nam Petrus nondum ad se redire poterat, hinc non obstantibus prioribus abnegationibus ausu prorsus temerario jam turbatus in aula cum servis permanebat, & sic in novum abnegationis periculum incidebat: post horam enim alius, teste Luca v. 59. id confirmabat: Vere & hic erat cum illo, nam & Galileus est: non simpliciter id agebat, sed & asseveratione, & probatione, suam hanc assertionem probabilem efficiebat. Petrus verò denuo negabat: Cognatus Malchi à Petro percussus, Petrum confrontabat, ut loquuntur, & ad oculum hoc ipsi demonstrabat, inquires. Nonne te vidi in hortu cum eo. Sed Petro iterum hoc negante tota turba hoc confirmat, ut Matthæus hic refert, dicens: Vere & tu ex illis es, nam & (nim. præter alia documenta) loquela tua te manifestam facit. Hic Petrus incipit Christum abnegare, abnegationem juramento confirmare, vel penitus Christum abjurare, & semetipsum execrari, si nosset hominem. O Miserram Petrum! Sed in medio passionis cursu Christi potentiam & auctoritatem salvi conductus observare debemus. Dixerat Christus, finite hoc abire Job. XIX. 8 hæc verba tantæ fuerunt efficaciam, ut licet tot testes adfuerint, toties omnes id confirmaverint, Petrum esse Christi discipulum, & simul eum ut Malchi percussorem agnoverint, neque tamen ipsumprehendere, vel injuriis ullis afficere potuerunt.

III. Petri
negationis
consecutio.
Galli cantus.

11. III. Petri negationis consecutio v. 75. quo tria consequentia notantur (1) Galli cantus, nam continuo cantavit Gallus. Hoc enim signum Christus Petro dederat v. 34. quod ante galli cantum ipsum se abnegaturus. Ita veracitatem patientis cognoscimus. Sic gallus præco penitentiam, præco justitia Petro tactus: gallus alias præco

DISSERTATIONES PASSIONALES.

præco solus, ita concio penitentiam praconium solus justitia, vid. Christi, quia per veram penitentiam Christus corda respicientium ingreditur.

12. (2) Petri reditus, quia Petrus recordatus est verbi Jesu, qui Petri redixit: prius, quam gallus cantet, per me negabis. Lucas meminit, quod post abjuramentum Dominus Jesus Petrum sic intuitus, & dicens, intuitus est faciem, linguam, & cor Petri, quem intuitum Christi potentissimum, & efficacissimum, secuta statim Petri penitentia, quia verborum Christi recordatus est. Unde Bernardus, inquit: O bone Jesu, adspice me oculis, quibus Petrum in atrio, peccatricem in convivio, latronem in patibulo, ut cum Petro fleam, cum peccatrice diligam, cum latrone te æternum videam! In his bonitatem Domini non tantum admirari, sed etiam meditari, Petri, penitentiam imitari debemus.

13. (3) Petri fletus, quia egressus foras, flevit amare non tantum corde dolet, neque tantum lingua gravissimum & horrendum peccatum abnegationis detestatur, sed etiam amaro fletu veram penitentiam contestatur. Nam lacrymæ penitentiales sunt penitentia testes, contritionis interioris indices, & misericordiam divinam, vel remissionis peccatorum augures.

Petri fletus.

Note Didactice.

1. Qui vult vitare peccatum, vitet occasionem peccandi, tritum, sed verum est proverbium, quod Petri docet exemplum. Si Pontificis Aulam non intrasset, nec inter malos ministros locum occupasset, Christum non abnegasset: unde dicitur aliàs: da Petrus nach Hofe kam/ ward er ein Schatz.

2. Deus Petrum labi permisit, partim propter cordis superbiam, quæ præ reliquis targebat; partim propter sui fiduciam, quia suis viribus multum tribuebat, partim propter vanam gloriam, quæ coram Christo fuerat ante gloriatus v. 35.

3. Quod Petri lapsus gravissimum fuerit peccatum, B. Gerbard. Petri lapsus in Harm. Evangel. cap. CLXXXIX. p. 1826. ex omnibus circumstantiis deducit (1) respectu operantis, quia Petrus non fuit vulgaris, sed primarius Christi discipulus. (2) respectu objecti, quia Petrus abnegat Christum, (3) respectu adstantium, quia Pontifices, & alii congreg.

DISSERTATIONES PASSIONALES.

congregati citra dubium hunc lapsum agnoverunt, & Christo talem objecerunt. (4) *respectu modi*, quia concursus variorum peccatorum in hoc lapsu reperitur, qualia sunt *temeritas, diffidentia, pusillanimitas, mendacium, perjurium, execratio, obstinatio &c.* (5) *respectu iterationis*, quia saepius Christum abnegavit. Hæc pluribus d.l. sunt exposita.

4. Gratia DEI nos esse, quod sumus: quæ subtracta minimus, vel mulier, ancilla, puella, vel alia vilissima creatura, nos viribus, animo, iudicio privare potest, quod in Petro cernimus, *Non unus aliquis ex illis gravioribus*, inquit Chrysostomus, *sed facmina, eaq; ostiaria, abjecta, & captiva quodam puella, nullius pretii mulier*, scil. Petrum interrogavit.

5. Magnum esse peccatum Christum abnegare; majus abnegationem hanc juramento confirmare: maximum Christum cum execrationibus prorsus abjurare.

Note Elenctica.

Petrus vere negavit

1. Petrus vere negavit Christum, quod patet tum ex Christi prophetia v. 34. tum ex lapsus historia, tum ex Petri penitentia, quæ certe non fuisset opus, nisi gravissimum lapsum abnegationis Petrus incidisset, quod contra veteres quosdam observandum, qui Petri lapsum excusare quodammodo voluerunt: sed recte judicat Hieron. lib. 4. in Mattheum, hæc saltem pii cujusdam affectus erga Petrum esse testimonia, non autem veritatis oracula.

& plene

2. Petrus plene negavit Christum & ore & corde, quia ex abundantia cordis os loquitur Matth. XII. 34. & Christus testatur Matth. X. 32. quod *oris confessio sit et alius confessio*: non igitur probare possumus, quod Rupertus disputat in c. 26. Matth. Petrum ore tantum, non autem corde Christum negasse, quem errorem Calviniani quoque suum faciunt.

Petrus fidem amisit.

3. Petrus abnegando Christum, fidem etiam suam amisit, cum certum sit, quod fides nihil aliud sit, quam Christi fidelis apprehensio; Christum autem abnegare, est Christum non apprehendere.

DISSERTATIONES PASSIONALES

dere: sed apprehendere & non apprehendere simul consistere nequeunt, cum sint *contradictoria*: non igitur probare possumus, quod nonnulli Papistarum dubitant, an Petrus fidem perdidisset cum Corn. à Lap. in b. l. & quod alii cum Calviniano id ipsum negant.

4. Petrus equidem non finaliter gratia Dei excidit, quia per veram penitentiam ad eandem rediit, verè tamen atq; totaliter am Deum excidit, quia horrendum abnegationis peccatum commisit, quod taliter: itidem contra Calvinianos observandum.

5. Deus Petri lapsum non in penitentia remedium, sed in ejus testimonium, & exemplum permisit, quod contra Papistas est observandum. Sic enim Novarin. in Matth. 26. scribit: *Cadere permittitur Petrus, ut in ecclesie principe remedium conderetur, & nemo de sua virtute consideret.*

6. Lacryma Petri fuerunt peccati indices, non vindices, remissionis peccatorum testes, non auctores, nec fuerunt per satisfactionem. Falsum igitur est, quod Papista volunt, Petrum lacrymis culam suam diluisse, vid. Contzen Comment. in Matth. 26. quest. 2. nec enim pro pena temporali debuerunt, nec pro aeterna potuerunt satisfacere.

Note parenetica.

1. Precum lacryma sunt balneum anime, Nilus Decad. 20. paræn. 4.
2. Penitentium lacryma sunt Dei, vel Christi delicia.
3. Lacryma penitentium sunt vinum Angelorum.
4. Peccasti, penitere: Millies peccasti, millies penitere Chrysost. t. 1. in Ps. 50. hom. 2.

Lacryma Penitentium.

DISSERTATIO 'XVI PASSIONALIS ex Matt:

XXVII. v. 1. 2.

DE SANGVINARIO CONTRA JESUM CAPTIVUM CONCILIO.

En. XLIX. 5. Patriarcha Jacobus detestatur consilia & concilia fratrum Simeon & Levi, non tantum propter malitiosum horum duumvirorum factum contra Sichemitas & Josephum commissum; sed cum primis propter posterorum Simeonis & Levi scelus.

B.

scelus

celeratissimum consilium & concilium contra Virum uel' & xiv. verum mundi Mesiam institutum : factum ipsum v. 5. describit, processum v. 6. visis coloribus depingit, non aliter, ac si factioso & malitioso Sacerdotum & Legis peritorum, Levi & Simeonis posterorum, conciliabulo præsens interfuisset : hinc v. 7. maledictio & furori ipsorum, ipsisq; nullam terræ promissæ portionem tribuit. Verè maledictum fuit hoc concilium, maledictum ejus consilium, maledictum consilii decretum, quia contra benedictum Abrahæ semen, contra benedictionis omnis fontem institutum, ut benedictionis autorem tolleret, autorem vitæ priorius innocentem occideret, unde nunc de Sanguinario hoc Concilio passionalem meditationem instituemus.

Psal.
XXXI. 14. *dotum & Seniorum Concilio, graviter conqueritur: Audiui vitupe-*
rationem multorum commonantium in circuitu, dum consultarent se
mul adversum me, accipere animam meam consultati sunt. Quid
hæc querela Messia sit, & quidem verè passionalis, è toto contextu
manifestum est, cum primis è v. 6. ubi formulam, quæ Patri spi-
ritum suum tempore mortis in cruce commendaturus erat, fide-
libus in V. T. prædicat & præscribit. Hinc etiam colligitur, quod
v. 14. nullum aliud, quam Phariseorum & Sacerdotum de morte
Christi Concilium introducat. Ostenditur autem in hæc querela (1)
Concilia-
rium per *Conciliarium personarum descriptio, audiui vituperationem multo-*
sonarum *rum commonantium in circuitu, Hebr. pavorem undiq, Luth. daß sich*
descriptio. *ledermann für mich scheuet. Personæ in hoc consilio præsentis*
sunt vituperantes, infamantes per falsa testimonia, per conficta
examina, per iniqua iudicia: taliumq; vituperantium non exi-
guus est numerus, sed ingens cætus, integra multitudo: nam in-
definite multi dicuntur, cum multi fuerint in Concilio Sacerdos-
tes, multi Pharisei, multi legisperiti, multiq; Seniores populi, nec re-
liq; v. 14. vel auditorum, vel spectatorum parvus fuit cætus: illi
omnes vituperabant, & calumniabantur Christum in faciem,
quod dicitur, unde Messias conqueritur, juxta textum Hebr. Ego
audiui vituperia, vel infamiam ipsorum, sicut Matthæus h. 1. descri-
bit,

bit, quod non tantum falsi testes contra Christum surrexerint, qui varias & iniquas accusationes in ipsum coniecerint, sed etiam *Caiphas*, summus Sacerdos, ipsum blasphemix postulaverit, & tota multitudo malignantium ipsum mortis reum judicavit. Hinc etiam tantum dicitur fuisse vituperium, ut omnes ipsum Messiam ex pavore quodam fugerint, & omnes amici ac discipuli propter tantam persecutionem ipsum deseruerint.

3. (2) *Consultarium personarum actio consultarum simul ad-*
versus Mesiam : habuissent equidem aliàs, de qvo consultare
vel potuissent, vel debuissent Sacerdotes, nim. qvomodo doctri-
nam, variis traditionibus corruptam, reformarent, vitam suam
pessimam emendarent, sacerdotium juxta legem Moſis corrige-
rent, & abusus sacrificiales tollerent, sed de his ne qvidem co-
gitant, multo minus verba de iis faciunt, aut consilia salutaria
conferunt: Christum autem innocentem suis malevolis consi-
liis rodunt & radunt, hinc Messias conqueritur, consultant su-
per me עלי contra me, sicut ſeqventia & antecedentia hoc in-
dicant. Idem *Psalm.* II. 9. *ſeqq.* XXII. 13. *ſeq.* & c. Messias qverela-
rum genus exposuit. Consultarum certè contra Christi doctri-
nam, contra Christi vitam, contra Christi famam, sicut *Matth.*
XXVI. v. 59. *ſeqq.* *Joh.* XIX. 19. cum aliis Evangelistis annota-
runt, qvòd Christum ratione doctrine, & ratione discipulorum
examinarint, ipsumqve ad mortem condemnarint.

4. Hinc (3) *Conciliarium personarum intentio*, quia accipere animam meam consilia sunt, *Luth.* sit denken mir das Leben zu nehmen. Hoc fuit propositum ipsorum ante conventum, quia diu cogitationes istas animo secum foverunt, per omnes dies prædicationis *Messia*, multisq; modis vel sermonibus, vel factis & miraculis capere studuerunt, ut aliquo saltem prætextu ipsi quicquæ obijcerent, adeoque sub titulo juris eum occiderent, sicut patet ex consilio *Caiapha* *Job. XI.* 50. nunc idem propositum in concilio retinent, dum falsos testes subordinant, ex falsis testimoniis ipsum examinant, optime dicta in pessimum sensum explicant, ipsum blasphemiam statim accusant, eumq; ceu morte dignum.

Concilia-
rium pera-
sonarum
actio.

Concilia-
rium per-
sonarum
intentie.

DISSERTATIONES PASSIONALES.

horrenda sententia condemnare nulli dubitant. V. dimus hoc in preliminaribus Synedrio Matth. XXVI. 3. seqq. audivimus idem in examinatorio Concilio v. 57. nunc idem in Decretorio Concilio percipere poterimus, hinc modo Sanguinarium illud de Captivo Jesu Concilium meditabimur, quia Matthaeus proponit (I) Concilii Sanguinari processum v. 1. (II) Sanguinari Concilii Scopum v. 1. (III) Concilii Sanguinarii eventum v. 2.

Sanguinarium de Captivo Jesu Concilium.

I. Sanguinari Concilii Processum.

5. Quod concernit I. Sanguinari Concilii processum, cum verbis brevissimis Matthaeus describit v. 1. Mane autem facto consilium inierunt omnes Principes Sacerdotum & Seniores populi adversus Iesum: quibus exponit (1) Concilii sanguinari circumstantiam, nim. temporis, quia statim mane facto concilium denuo congregatum, dum sanguinolentus ipsorum animus nec cessabat, nec cessare poterat: vespere Iesum ceperant, nocte ferè tota partim ipsimet, partim per suos ministros, partim per crudeles milites, eum convitiis, blasphemis, multisq; modis aliis fatigaverant, jam summo mane redeunt, ut animum suum explerent, & innocentem Iesum ad occidendum traderent: ita Christus vespertino, nocturno, matutino tempore pro nobis passus est, ut omnium temporum peccata totaliter expiaret.

Forma.

6. (2) Concilii sanguinari formam, quia consilium inierunt omnes Principes Sacerdotum & Seniores populi. Nam praeterita vespere non videntur omnes in Concilio comparuisse, quod ex eo colligitur, quia nec Hannas adfuit, summus aliàs Sacerdos Tob. 18. 13. hinc Matth. XXVI. 57. de Concilio vespertino loquitur indefinite, Sine nota quadam univ. salutis, at de Concilio matutino particulam universalem adhibet. Non enim quiviebat Caiphas, sed hæc bona nova, quæ scelerati talia judicabant, omnibus sui æqualibus communicabat, & ad summum mane concilium universum Sacerdotum ac aliorum Procerum convocabat. Hinc adducit Matthaeus Concilii causam, quod convenerint omnes Principes Sacerdotum & Populi Seniores: Marcus addit c. XV. 1. Legisperitos & omnem Senatum, qui omnes in Christi mortem conjuraverant, Producit etiam ipsam concilii Causam, συμβῆλον ἔλαβον, ἡ δὲ πρῶτη αἰτία, quia

DISSERTATIONES PASSIONALES.

quia verè consilium hoc ex corrupta ratione fecerunt, & ex sanguinaria sua intentione sumserunt, & contra leges & omnia jura, contra iustitiam & æquitatem susceperunt, nullam autem occasionem ab ipso Jesu captivo, quem trucidare volebant, assumserunt. Deniq; addit medium, quod est συμβῆλον, non unius, non paucorum consilium, sed totius Concilii συμβῆλον, quia plenis votis contra Christum surrexerunt, eumq; consultationibus & decisionibus suis unanimiter morte dignum censuerunt.

7. (3) Concilii sanguinari Materiam, quia de Jesu, vel adversus Iesum χριστον, concilium hoc instituerunt, Sacrum hoc videbatur Concilium, sed illis, qui tantum ex coloribus externis res judicare consueverant: & quia constabat ex Sacerdotibus & Theologis, ideo dicebatur sacrum, ad differentiam politicorum conventuum; sed quia contra Sanctum Sanctorum erat congregatum, ideo non tam sacrum, quam Satanicum jure nuncupatur, quia summus Praeses, Director, & Judex, in hoc Concilio non fuit alius, quam ipse Diabolus.

8. II. Concilii sanguinari scopus verbis paucissimis introduci- tur, ut eum morti traderent: quibus verbis insinuat. (1) Scopi signum, quod fuit Christi in Synedrium deductio: non enim absentem, sed praesentem condemnare voluerunt, ut eo meliori forma juris res suas malas agerent, nec in odium populi totius incurrerent, sed ipsum ab omni tumultu retinerent, sanctissimam animam Christi eo diutius torquerent, & autoritate majori, successu faciliore, Iesum Captivum Pilato traderent. Signum hoc etiam fuit Christi à toto Synedrio interrogatio, & deniq; totius Synedrii condemnatio. Matthaeus h. l. compendio utitur, & quia processum Synedrii nocturni prolixè c. XXVI. descripsit, ideo matutinum brevioribus absolvere voluit, cum eundem processum observaverit. Lucas tamen c. XXII. à v. 66. ad 71. nobis Acta matutini Concilii, & quæ fuerint in eo gesta satis plenè consignavit.

9. (2) Scopi medium, quod est ipsa traditio judicialis ad mortem. Nam quia Iudei sub potestate Romanorum vivebant, & jura superioritatis, & omnia Criminalia jam amiserant, nec occi-

DISSERTATIONES PASSIONALES.

dendi quoniam potestatem amplius habebant, sicut ipsi testantur *Job. XIX. 32.* ideo post sanguinarium de Morte Christi decretum, de medio consultant, quo modo, quibus de causis, quibus rebus, ipsum tradere, accusare & mortem ejus sub specie justitia possent urgere, quæ omnia facile colliguntur ex *Job. XIX. 29. seqq.*

Scopi my-
sterium.

10. (3) *Scopi* *Mysterium*, nam mors Christi *Concilii* scopus erat, *mysterium* respectu *Synedrui* quidem *Politicum*, quia videri volebant, quod ex mera vel invidia, vel odio, Christum persequerentur, hinc, *juris processu* rem omnem perficere cogitabant: sed, etiam si technas suas occultarent, non tamen ex judicio Dei sic occultare poterant, ut non ab omnibus observarentur. Ipse *Pilatus*, *Judex gentilis*, statim in primo iudicii ingressu videbat & cognoscebat, quod per invidiam eum tradidissent v. 18. *Mysterium* respectu Dei, quod hæc mors Christi sit verum *martyrium* pro totius humani generis peccatis, & pro doctrina celesti, quam Christus erat professus, siquidem verbum *Θανατοῦ* *Matth. X. 21. Luc. XXI. 16. Rom. II. 36.* de *martyribus* aliis adhibetur, & *Matth. XXVI. 59. c. XXVII. 1. Marc. XIV. 55. 1. Pet. III. 18.* de Christo usurpatur: *Mysterium* respectu nostri, ut cognoscamus, & credamus, hanc Christi mortem fuisse vicariam, nobisq; per se dem applicemus, ut ad vitam nobis prodesse queat.

Concilii
Sanguina-
rii Even-
tus.
Item
Christi li-
gatio.

11. III. *Concilii sanguinari eventus* v. 2. *Et* *vinculum* adduxerunt eum, & tradiderunt *Pontio Pilato* *Præsidi*: quibus in verbis triplex invenitur eventus hujus Concilii & Decreti sanguinari: (1) *Item* *Christi ligatio*, quia crudeliter eum denuo ligarunt, ut ipsum instar malefici tractarent, & omnibus hanc opinionem de Jesu, quasi ligationis facta, suggererent, eum maleficium aliquod verum commisisse, ejusque in *Synedrui* convictum esse; simulq; præcaverent, ne manibus ipsorum evaderet, sicut *Job. I. 9. c. X. 39. Luc. IV. 30.* & certe diffidebant causæ suæ pessimæ, populiq; tumultum ob malorum conscientiam timebant; neverant etiam, Jesum multos sibi discipulos fecisse, & plures beneficiis suis sibi devinxisse, quare certi nunc adeo de successu esse non poterant: deniq; nec aliter, quam *vinculum* aliquem maleficum, eum

Pilato

DISSERTATIONES PASSIONALES.

Pilato, *Præsidi Romanorum* offerre veluerunt, ut ipsum facilius in partes suas traherent, & eo citius iudicium mortis ab eodem impetrarent. (2) *Scelerata Christi ligati deductio*, quia *vinculum* duxerunt eum. *Lucas XXIII. 1.* refert, quod *universa multitudo Synedrui* surrexerit, ipsumq; *Dominum* ad *Pilatum* abduxerit. Nam *Synedrui* totum Populum *Judæorum* repræsentabat, & potissimum in eodem reperiebantur, *summi Sacerdotes*, *Legisperiti*, *Populi Seniores*, *Status Ecclesiastici* & *Politici* *proceres*, promiscua plebs his sanguinariis consiliis non deerat, sed processum ipsorum *Processuum* augebat, & sic omnes Christum *Præsidi Gentili* tradebant, ut & a *Judæis* & *Gentilibus* pateretur, quo communis omnium *Salvator* esset: cum primis autem ipsi *Proceres* & *Assessores Synedrui* magna pompa per plateas eum abducebant, ut autoritate sua populum à tumultu revocarent, & *Præsidem* ad mortem innocentem maturandam commoverent. (3) *Iniqua Christi traditio*, quia tradiderunt eum *Pontio Pilato*, sed ut *Jobannes* prolixè describit, sine prægnanti causa, sine probatis testibus, sine constanti accusatione, quæ, & alia, summæ iniquitatis *Symbola* fuerunt.

Scelerata
Christi li-
gati de-
ductio.

Iniqua
Christi
traditio.

Nota Didactica.

1. *De mane consilium*, dicitur alias vulgato proverbio: sed *De mane* *consilium* tale pro gloria Dei, proximi commodo, publica que salute suscipiendum, non autem contra Deum & Christum dirigendum.

2. *Filii hujus seculi* & prudentiores dicuntur filiis lucis in generatione sua *Luc. XVI. 8.* & promptiores sunt, & in proposito constantiores, quemadmodum hoc Concilium Malignantium docet, quia non tantum vespere convenerunt, in ultimam usque noctem contra Jesum consularunt, sed etiam nunc de summo mane novum Concilium congregant, omnemque rem, prout coeperunt, perficiunt.

3. *Præses supremus* hujus concilii *Diabolus* ἀνθροποντικὸς absq; dubio fuit, qui *Χριστὸν* etiam esse voluit. *Præses immediatus* ipse *Caiphas*, illius Anni summus Sacerdos: *Assessores* dicuntur in genere *Principes Sacerdotum*, & *Populi Seniores*, sed intelliguntur

Præses &
Assessores
Concilii.

DISSERTATIONES PASSIONALES.

Principes
Sacerdo-
rum.

in specie Proceres universi, quotquot ad Synedrium pertinuerunt, paucis viris religiosis exceptis, qui in hoc sanguinarium consilium consentire noluerant *Luc. XXIII. 51.* Principes Sacerdotum, juxta nonnullos intelliguntur *Annas, Caiphas, & alii*, qui Pontificatu, licet successive, functi fuerunt, secundum alios Principes, vel Capita familiarum, Sacerdotium: siquidem Sacerdotes in 24. sortes, vel familias, principales distincti fuerunt, & Capita, vel Principes illarum familiarum *ἡγεμῶν* appellabantur, de quibus *B. Gerb. in Harm. Evangel. cap. 141. p. 3.*

Concilia
officina
veritatis,
pietatis &
charitatis

4. Concilia sunt alias (1) officina veritatis, quia de capitibus Christianæ religionis & controversiis obortis examinandis & componendis in Conciliis agitur. (2) officina pietatis, quia de moribus vel pie conservandis, vel pie reformandis, in Conciliis est. am agendum. (3) officina charitatis, quia plurimum etiam conducunt, ad concordiam & pacem Ecclesiis vel servandam, vel restituendam. Sed in hoc Concilio sunt omnia contraria. Nam est (1) officina falsitatis, quia præter alia quamplurimos falsos testes autoritate Conciliari contra Christum produxerunt. (2) officina impietatis, quia nihil præter impia contra Christum consilia contulerunt. (3) officina hostilitatis, vel crudelitatis, quia hostilem contra Christum animum ostendunt, eumque crudeliter ad mortem usque persequuntur.

Concilio-
rum utili-
tates.

5. Hinc variaz recensentur Conciliorum utilitates. *B. Gesner. disp. de Concil. lib. 2* sequitur tres potissimum utilitates recenset (1) quod profint ad sinceram doctrinam confirmandam, & longe lateque propagandam, sicut in Concilio Apostolico vera sententia, de Ceremoniali lege Moysi, illustrata, & gentium ac Judæorum Ecclesiis explicata *Act. XV.* (2) quod plurimum faciant ad reprimendas hæreses & falsa dogmata, ab errorum Patronis disseminata. (3) quia utiles sunt ad disciplinam Ecclesiæ conservandam, vel emendandam.

6. Concilium non ex necessitate restringendum ad solum Ecclesiasticum statum, quia hic legimus, quod non tantum Sacerdotum Principes cum aliis Ecclesiasticis personis, sed etiam Populi Seniores ad Concilium congregati sint.

DISSERTATIONES PASSIONALES

DISSERTATIO XVII. PASSIONALIS

ex Matth. XXVII. 3. 10.

DE JUDÆ PRODITORIS DESPERATIONE.

1. **M**atth. XXVI. 24. Gravissima Christi vox erat, quam in ultimâ cenâ Judæ proditori dicebat, ut ipsum præmoneret, & à damnabili proditoris instituto revocaret: *Va homini illi, per quem Filius hominis traditur: bonum erit ei, si natus non fuisset homo ille.* Sonum verborum tum auribus proditor hauriebat, sed nervum & sensum anime non percipiebat, quia triginta numorum lucrum, & Satanz consilium totum ejus cor replebat, & omnes cogitationes in prodicionem convertebat. At paulò post non sonitus, sed horrendum tonitru verborum illorum cor ejus concutit, & post multas conscientiz torturas in horrendæ desperationis & eternæ damnationis barathrum proditorem conjicit, sicut *Matthæus* nobis in historia Passionis idipsum ordine describit, unde modo de Proditoris Desperatione dicemus.

2. Tata Scriptura peccati mentione plena conspicitur, *Gen. IV. 8.* prima verò in codice biblicò peccati mentio non sine divino consilio pulcherrimam nobis peccati descriptionem exhibere videtur. *Gen. IV. 8.* *Pescatum ad ostium cubat.* Hæc verba quidem *B. Lutherus* *Adamo*, qui summus Sacerdos, Patriarcha & Prophetæ erat Ecclesiæ primitivæ post lapsum, adscribit in *Comm. super Gen. f. 59.* *Credo*, inquit, *verba hæc ab ipso Adam esse dicta: ideo autem à Domino, dicit Moyses, dicta esse, quod Adam jam erat justificatus & donatus Spiritu Sancto. Quæ igitur secundum Verbum DEI ex Spiritu S. dicit, rectè DEUS dixisse dicitur.* Et certe Propheta etiam suas Conciones his verbis inchoant: *Hoc est Verbum Domini, hæc dicit Dominus;* neque *Cain* videbatur gratio-

Gen. IV. 8.
Prima
peccati
mentio de
peccati
descriptione
ejus affert.

DISSERTATIONES PASSIONALES.

sa DEI apparitione, compellatione, & peculiari dehortatione dignus. Melius tamen, & textui convenientius videtur, hæc verba ad ipsum DEum, ad ipsum DEI Filium, penitentia præconem, hominum redemptorem, referre. Nam sicut in Paradiso primus Adamo Confessionarius fuit, ita filio Adami primogenito, Caino, pœnitentialis concionator.

Nominale
definitum
Sunde /
unde dica-
tur,

3. Hæc igitur definitio peccati verè divina est. Continet autem hæc descriptio (1) Nominale definitum, peccatum, Sunde / secundum quosdam dicitur à Græco σινειν, quod est lacerare, nocere, quia peccatum lædit DEum, lædit Angelos, lædit omnes creaturas, quibus homo peccator abutitur; peccatum noxium est ad vitam naturalem, ad vitam Spiritualem & æternam. Est enim ipsa ἀνομία, illegalitas, legi divine contrarium malum, adeoq; bonitati, veritati, sanctitati & iustitiæ divine adversum; imo inimicitia est adversus DEum Rom: IIX. 7. separat nos à Deo Esai. LIX. 2. privat nos imagine divina Gen. III. & omni gloria coram Deo Rom. III. 23.

Formalem
actum.
צבר

4. (2) Formalem actum: Sicut enim definitio constat formali & materiali, sic h. l. Filius Dei peccatum describit. Formalis actus exprimitur verbo צבר significat autem hæc radix inftar animalis quadrupedis cubare, & usurpatur in scriptura sæpius de animalibus sævis & truculentis, de Leone Gen. XLIX. 19. de pardo Es. XI. 6. unde ab hac radice Sophon. II. 15. nomen צבר cubile, in quo feræ bestię delitescunt, à quâ radice nonnulli per metatbesin Cerberum; tricipitem Plutonicanem, ante januam inferni cubantem, derivant. Notatur autem per hanc vocem accubitus firmus peccati, quia quadrupedes bestias cubantes firmissime locis hære, & difficulter sitū movere deprehendimus: item accubitus peccati perpetuus, sicut communiter hęc similitudinem, à cane foribus alligatō catenis peritā, statuunt, quia talis à foribus non recedit, neq; peccatum à peccatoribus discedit: deniq; accubitus horribilis, sicut canis latrans, & mordens, accubat, qui silet, quamdiu dormit, evigilans verò latrat, & rabiosè mordet: sic peccatum non semper inquietat conscientiam, sed interdum dormit, vel dormire videtur, & quando dormit, nemo credit, peccatum rem esse adeo horrendum.

Cerberus.

DISSERTATIONES PASSIONALES

horrendam & terribilem, quæ hominem ad desperationem, ad laqueum, gladium, aquas, & similia adigere possit. Sed quando peccatum evigilat, ad ostium cubat, nihil ab eo tutum, omnia horribili latratu & morsu penetrat.

5. (3) Materialem respectum, nimirum ad ostium conscientie, sicut exponit Targum Hierosol. Nonne si bene egeris in seculo hoc, condonabitur tibi in futuro? quod si v. non bene feceris in mundo hoc, ad diem iudicii magni peccatum tuum reservabitur, & ad ostium tue Conscientie quiescet: Cubat ad cordis januam, & si fuerit excitatum, illud sine fine radit & rodit, torquet & mordet. Confer Margin. Luth. Piscat. ad h. l. Hæc enim praxis Diaboli & peccati, dum dormiunt, primo dicunt Pecca, post hæc urgent, persevera, sed tandem evigilant & clamant, Despera, Despera, Exemplo nobis est Cain, idem exemplum videmus in Judâ proditore, de cujus Desperatione modo quædam secundum Matthæum proponemus: I. Desperationis Judæ causam v. 3. 4. II. Desperationis Judæ formam v. 5. III. Desperationis Judæ Energiam, v. 8. - 10.

Materialem
respectum.

Judæ despe-
ratio.

6. Desperationis Judæ causa describitur v. 3. & 4. in quibus proponitur (1) Desperationis causa excitans, Christi siquidem condemnatio, in Synedrion facta, fuit occasio, causa quasi πρὸνυμην, ut ad se rediret Judas, verba Christi, non semel de sui proditore prædicta, sibi in memoriam revocaret, imò conciones Christi de Passione, se ductore, nunc adimpletum iri deprehendebat. Hæc turbabant, & perturbabant Judam, ut sentiret Diaboli fraudes, peccati morsus, conscientie latratus, nec ullibi requiem inveniret.

I. Despera-
tionis cau-
sa Exci-
tans.

7. (2) Desperationis causa incitans. Dolet ex lege, sed sine fide, qui dolor ad mortem & desperationem præcipites agit: poenitet penitentia non Evangelicâ, sed legali, quia Evangelii, & Evangelici seminis promissi proditor erat, sine quò nulla datur poenitentia salutaris, nullum datur peccatis remedium, nullum peccatoribus gravioribus solatium, nec ullum reperitur adversus desperationem, variamque Diaboli tentationem, præsidium.

incitans.

8. (3) Desperationis causa adjuvans. Judas quidem humanæ rationis præsidia quærit, ut remediū conscientie doloribus afferret, &

adjuvans

DISSERTATIONES PASSIONALES

à quibus acceperat plagam, in iis respuendis quærit medicinam. Diabolus ipsum seduxerat: amor pecuniæ ipsum deceiverat, auctoritas & liberalitas sacerdotum ipsum commoverat. Diabolus a dire non audet, quia novit eum infensissimum humani generis hostem, & potius desperationis, quam consolationis autorem esse: sed in reliquis medelam sibi fingit, juxta illud: *sublatâ causa, tollitur effectus*: possessor erat præmii iniquitatis, quod prodicionis causâ modò clam à sacerdotibus acceperat. Hoc averfatur, detestatur, & nunc palam à se procul abjicere conatur, num abjectò prodicionis signò præsentii solatii quicquam experiri posset. Reddit igitur ad Sacerdotes, non ut re bene gestâ laudem, vel ulteriorem mercedem reportaret, sed ut iniquitatis mercedem apud eos collocaret. Impulsus erat Sacerdotum blandimentis, ut Christum proderet, coram his igitur scelus suum confitetur, contra sceleratum prodicionis actum protestatur, & de innocentia Christi coram omnibus testatur. At hi miserâ Judæ non moventur, nec ipsum consolatione quadam reficiunt, multò minus sanguinarum consilium mutant, vel ullam Judæ rationem habendam esse judicant, dicentes: *Quid ad nos? Tu videris, ô sceleratos Judices, qui nullum innocentie testimonium ad se pertinere clamant! ô damnatos sacerdotes, qui nullam animarum curam ad se pertinere communi suffragio pronuntiant! Iudas igitur nec in pecuniæ reportatione, nec in publicâ protestatione, nec in innocentie Christi contestatione, quicquam consilii reperiens, sed desperabundus, à pontificibus rem suam habere jussus, miserimæ desperationis abyssum ingreditur.*

II. Desperationis Iudæ formam describit v. 5. Consistit autem illa (1) *in pecuniæ jactu*, quia projecit argenteos in templo. Obtulerat Iudas Sacerdotibus pecuniâ, nec debitò locò, nimirum non in privata domo, sed in templo, neque debitò modò, sed quod clam acceperat, palam reportabat: omnibus præterea signis externis animum desperabundum demonstrabat, hinc neque sacerdotibus pecuniâ prodicionis oblatam recipere volebant,

DISSERTATIONES PASSIONALES.

bant. partim *ex pudore*, quia scelus ipsorum publicè manifestabatur coram magnâ populi frequentia; partim *ex timore*, ne populus hanc causam rectius considerans, ad tumultum commoveretur; partim *ex conscientia fervore*, ne cum hoc iniquitatis pretio quicquam commercii haberent, & ut hominem desperabundum à se removerent, sed Iudas pecuniâ coram omnibus in templum projicit, & his desperabundum suum animum ostendit.

10. (2) *in solitario secessu*, quia recessit, nimirum à Sacerdotibus & aliis in templo congregatis. Desperabundi præ nimio animi dolore quasi *non homines*, quasi conversatione hominum indigni, fugiunt omnem societatem, & solitudinem quærunt, hinc *ad se quærit*, tantò horrore concuti dicuntur, ut omnis ipsius conversatio sit odiosa, quia dolores suos & conscientie morsus incurabiles censent, neque tamen violentas sibi manus præsentibus aliis inferre possunt.

11. (3) *in desperationis actu*, quia, *abieci laqueo se suspendit*; in desperationis actu. I. 2. additur, quod *suspensus in faciem pronus ceciderit, medius crepuerit, & omnia viscera sua effuderit*. Horrendum hoc ira divinx speculum. Ex quò apparet, neminem in maxima consternatione dolores suos nutrire, solitaria loca quærere, & sibi vivere, sed potius cum aliis conversari, & medicamenta dolorum ab aliis expectare debere.

12. III. Desperationis Iudæ energiam describit v. 6. ad 10. in quibus triplex energia, l. etiam eventus declaratur. (1) *Mercedis iniquitatis elocatio* v. 6. & 7. Primum Sacerdotes non sine pudore pecuniâ in templo jacentem recipiunt, quia nemo vel poterat è templo, vel volebat hanc iniquissimam pecuniâ ferre. Deinde consulant, de collocandâ hac pecuniâ, quæ ipsorummet sceleratorum nequam judicio nihil aliud est, quam sanguinis precium, ita ut non possit in corbonam mitti: ut verò lucrum inde facerent, consilium hoc accipiunt, & quendam figuli agrum in sepulturam peregrinorum emunt, ita nebulones euram agunt peregrinorum, dum ipsum Messiam & Dominum suum produunt & occidunt.

13. (2) *Consilii clandestini publicatio* v. 8. Dictus est ager, iste sanguinis elocatio.

DISSERTATIONES PASSIONALES

sanguinis ager, tum ad perpetuam sceleratissimorum pontificum, ignominiam, tum ad contestandam Christi innocentiam, tum ad nostram didascaliam, quod nos, ceu peregrini, in agrò sanguinis Christi coemptò sepellamur & custodiamur.

Vaticinii
Prophetici
applicatio. 14. (3) *Vaticinii Prophetici applicatio* v. 9. & 10. quæ videtur conjuncta ex Jer. III. & Zach. XI. Unde h. l. Matthæus solius *Ieremia* mentionem facit, quia hoc in more positum est scripturæ, vel à *Jeremia*, secundum textum, prædictum, non autem literis consignatum. Quod vaticinium *tum* iniquitatis præclum, *tum* ejus usum, *tum* prædictionis principium ostendit.

Notæ Didacticæ.

1. *Pœnitentia sera, raro vem*, sicut *Juda* monstrat exemplum, qui toties à Christo prius invitatus ad pœnitentiam, aures, oculos, & cor ipsum ocluserat, nunc prodito Christo, spretoque Christi verbo, nec apud se, nec apud Sacerdotes, nec intra, nec extra templum, consilium, auxilium, vel solatium invenire valebat.

2. *Pœnitentia varia*, juxta scripturas (1) *alia speciosa*, quæ consistit in externis tantum signis, & speciem veræ conversionis saltem mentitur, veram conversionem non amplectitur, quæ dicitur *Pœnitentia Hypocritarum*. (2) *alia exitiosa*, quæ mortem ipsam secum trahit, quando nim. cruciatus peccatorum secum habet Cruciatus pœnarum, ita quidem, ut fides nec adsit, nec adesse queat, nec ulla spes veniæ remaneat, sed potius in desperationem transeat, qualis fuit *Caini Gen. IV. 13. Saulis 1. Sam. XXXI. 4. & Iuda proditoris h. l. (3) alia fructuosa*, quæ verè Christiana, quia cum contritione veram fidem atque vivam consolationem conjungit,

3. *Peccatum recens blanditur, patratum dormit, evigilans occidit*, dixerunt veteres, ut artes Diaboli circa peccata nobis quodammodo describerent.

4. *Peccatores ante peccatum cogitent divinam justitiam,*

ne

DISSERTATIONES PASSIONALES

ne peccent; post peccatum commissum, cogitent divinam misericordiam, quæ Gersonis est utilissima regula.

5. Gravisissimi peccatores nonnunquam veritatis, innocentiae, vel etiam justitiæ testimonium proferunt, sicut h. l. *Iudas* Christum innocentem pronunciavit.

6. *Lucrum* antea *Iuda* sanus, mox onus, denique funus.

Notæ Elencticae.

1. *Juda pœnitentia* non fuit absolute denegata, licet post primam conversionem peccaverit, quod contra *Novatianos* observandum. Hinc magis nocuit *Iuda* impœnitentia, quam malitia, magis quod in Christum non credidit, quam quod Christum prodidit.

2. *Iuda pœnitentia* constat (1) *Cordis contritione*, quia dicitur vocatur *μετάνοις*. (2) *Oris Confessione*, quia dicit: *peccavi, tradens sanguinem justum*. (3) *Satisfactione operis*, quia triginta argenteos in templo projecit. Et tamen veram Pœnitentiam non egit, quod observandum contra *Papistas*, qui tribus illis partibus totam pœnitentiam constituere satagunt.

3. *Iuda pœnitentia* propterea vera non fuit, quia *fide destituta*, ut *Johannes Fervus Comment. in c. 27. Matth. fatetur: Iuda pœnitentia non fuit vera, quia peccatum quidem agnoscit, sed non spernit, aut CREDIT misericordiam; revelatur ei peccatum, sed non Evangelium, quod contra communem Papistarum doctrinam notandum.*

Notæ Epanorthoticae.

1. Ut primum peccata leviora fugiamus, ne mox in graviora faciles incidamus, & in *Diaboli casses* penitus procidamus, ne rotam à gratia Dei, fide Christi, vel spe salutis, excidamus, sicut exemplum *Iuda* notat, qui nisi fur extitisset, non tam facilis ad prodicionem Christi Diabolo fuisset, nec post in damnationis Barathrum succidisset. Hæc est *μεθοδία Satana, pecca, perseverem, despera.*

2. Ne

2, Necum iuda Christum, & Discipulorum ejus contubernium, deseramus. Inec ullum, vel lucrum, vel solarium apud Hypocritas queramus, quia Sacerdotes hic dicunt: Quid ad nos? Tu videris.

DISSERTATIO XIX. PASSIONALIS
ex Matth. XXVII. v. 11-14.

Gen. III.
Indicium
protopla-
storum
typus ju-
dicii iniqui

Ps. XXII.

DISSERTATIONES PASSIONALES.

137

*Cervama.
tudinaveo
natio Cere
vacum o.
mnibus re.
quisitis.*

*Ecclesiastici
ci venatores.*

Domestici
vel plebei.

Politici.

§. (3) *Ex ordine Politico.* Aderant jam populi Seniores matutini ex Synedrio venatores, alii quoque Politici suum Symbolum adjiciebant, quia omnes contra Christum conspirabant. Nece suam in totum ipsis denegat operam Pontius Pilatus, Præses Romanus, qui cervam matutinam etiam venatur, iniqua, contra acta & probam legitima, hominis innocentis in prætorium receptione, quasi reus esset Christus, cum ab omni proprio reatu prorsus esset immunis, accusationum contradictoriarum, nihilque probantium auscultatione, repentinâ condemnatione: nam paucorum horarum spatium iniquissimum hoc judicium fuit absolutum, & non nisi per matutinas horas institutum. De quo iniquo judicio ex Matthæo nunc considerabimus I. Judicii civilis ingressum v. 11. II. Judicii civilis progressum v. 12. III. Judicii civilis egressum v. 13. 14.

Iniquum
judicium.
I. Judicii
civilis in-
gressumPartium
compari-
tio.Hypocritis
Judaorum.

6. Judicii civilis ingressus v. 11. describitur, in quo reperitur (1) *partium comparitio.* Matthæus saltem unius partis, nimirum *accusati Domini* facit mentionem, alterius implicite mentionem involvit. Johannes prolixius hæc describit v. 28. quod Summi Sacerdotes propter festi propinquitatem prætorium ingredi noluerint, ne contaminarentur: ita hypocritæ contaminationis externæ maculam phantasticam fugiunt, qui contaminatione internâ penitus ebrii sunt. Cum igitur nollent introgredi prætorium, victum tamen Jesum intromiserunt, & supplicium mortis per suos rabulas à Præside postularunt: Jesus igitur in prætorio victus permansit, Pilatus autem ad eos est egressus.

Causa

productio.

7. Hinc sequitur (2) *Causa productio:* Matthæus iterum utitur *historico compendio*, & multa paucis verbis exponit, Johannes vero prolixius *causæ seriem* describit, nimirum quod exiverit Pilatus, eosque interrogaverit, quam accusationem adversus hominem intromissum afferant? Innotuerat enim invidia sacerdotum, & odium erga Christum, & cum ipse judex esset, noluit sine *causæ cognitione hominem*, apud omnes antea vehementer estimatum, propter solum Synedrii postulatam capitali supplicio subicere. Ferunt hoc indignè *proceres*, quod non majorem fidem adhibeat toti Synedrio, ideo indignabundi respondent:

Si hic

Si hic non esset maleficus, bant quaquam tibi imdidissemus istum. Sceleratissimi nebulones, eum, qui omnia bene fecerat, Marc. VII. ult. *κακῶποιον* vocant, ut sceleratissimis consiliis ex accusatione & appellatione pondus afferrent. At Pilatus non magni hanc indignationem Synedrii facit, sed statim respondet: *Accipite ergo vos eum, & secundum legem vestram eum judicate*, vel supplicio afficite. Hoc audientes illi paulisper cristas demittunt, ne Præsidentem irritarent, & totam causam suam perderent, ideo dicunt: *Nobis non licet interficere quemquam*, hinc addit Johannes, quod his impletum sit *vacinium Jesu, cum prädiceret, quod a morte sit moriturus*, nimirum quod crucifixionem à gentibus sit passurus Matth. XX. 18. 19. c. XXVI. 2. Luc. XXII. 31. Pilatus igitur cum sentiret, maximam esse Synedrii contra Christum invidiam, & videret atque audiret ipsorum humilia verba, quod faterentur, omne criminale supplicium ad *Majestatis jura* pertinere, & penes Præsidentem residere, gratum ipsis facere voluit, adeoque introgressus Jesum vocavit, quærens: *Tu es Rex Judæorum*, partim ad victi confusionem in gratiam Actorum, partim ad Synedrii illusionem, quod victus ejusmodi homo Rex ipsorum Judæorum esse præsumeret, partim ad processus institutionem, ut rem ipsam susciperet, neque contra votum & expectationem Synedrii, diutius examen differret.

Jura su-
prema
Majestatis
apud Ju-
deos am-
plius non
fuerunt.

8. (3) *Captivi Jesu responsio*, nullam patitur confusionem Dominus, qui Sapientie omnis autor est, adeoque intrepide respondet iudici, coram omnibus accusatoribus, frementibus, & freudentibus. Summa hæc *παρρησία* divinæ constantiæ & fidei signum est. Conf. Johannes, qui prolixius hoc responsum Christi v. 34. cum *replicâ & triplicâ Pilati, & responsis Christi* recenset.

Captivi
Jesu re-
sponsio.

9. II. *Judicii civilis progressus v. 12.* describitur, cum enim Pilatus *παρρησία* & responsa Christi perciperet, nonnihil dubius in hac causa hærebat. At Pontifices, ut Præsidis animum occuparent, præconceptis accusationibus in suas partes traherent, ideo accusando instabant, & accusationes cumulabant. Capita accusationum contra Jesum præcipua fuerunt (1) quod

II. Judicii
civilis pro-
gressus.

II. Capi- *hinc legitimè vocatione doceret Matth. XXI. 27. (2) quod se affe-*
ret esse Filium DEI, & quidem equalem DEO Patri Job. V. 18.
tionum, XIX. 7. Matth. XXI. 65. (3) quod semetipsum faceret Messiam Luc.
XXIII. Job. VII. 10. 27. X. 23. (4) quod turbaret religionem à
Mose, juxta Verbum Dei institutam, populumq; seduceret Luc.
XXIII. 20. (5) quod damnaret justitiam operum quoad salutem,
reciperet peccatores, taxaret Constitutiones vel potius Superstitiones
ipsorum Matth. V. 20. Luc. XV. 2. &c. (6) Quod violaret Sab-
batum, in eo homines agrotos ac debiles sanans Matth. XII. 2. Luc.
VI. 7. Johann. V. 16. (7) quod peccata credentibus dimitteret pa-
lam ac perspicue Matth. IX. 3. Marc. II. 3. Luc. V. 18. (8) quod
affirmasset, se templum destructurum, & in triduo restitutum Job.
II. 20. Matth. XXVI. 61. (9) quod Caesar prohiberet censum dare
Luc. XXIII. 2. (10) quod populum in deserti loca deduceret, eumq;
sua concionibus, tum à Doctoribus ordinariis, tum à Magistratibus
constituat, tum ab operibus vocationis seduceret Luc. XXIII. 25. Job.
VII. 12. (11) quod multos discipulos faceret, & hac ratione speci-
em seditionis ac rebellionis præ se ferret Job. XII. 20. (12) quod
semetipsum Regem faceret, & in eo Romanorum Imperatori resiste-
ret, ac ejus regnum affectaret Luc. XXIII. 3. Job. XII. 33. XIX.
12. &c. Has accusationes omnes multis exaggerabant, quia ve-
ro coram gentili præfide causam agebant, Ecclesiasticas accu-
sationes magis seponebant, & politicas urgebant, ut ex Luc.
XXIII. 2. patet.

Accusatur 10. Accusant autem eum (1) seditiosa factionis, quod
potissimū avertat populum. *Hunc invenimus, inquit, Agrippa Porta τὸ*
seditiosa *ἔργον, sub prætextu religionis, & discipulorum, factiones eli-*
factionis. *git, populum multorum millium numerosum in desertum abdu-*
cit, & rem hactenus inauditam, nec unquam visam suscipit.
Quales factiones seditiosæ non possunt Reipublicæ ruinam non
minari.

Majestati- 11. (2) *Majestatica lesio, Luc. XXIII. 2. veteri tributum*
callesione. *dare Casari. Tributa sunt Majestatis jura, & qui tributa solvere*
vetant, Majestatem lædunt, hujus igitur criminis læsæ majesta-
tis odiosè Christum accusant.

12. (3)

12. (3) *Scelerata rebellio. Luc. XXIII. 2. quod dicat, se Scelerata*
Christum regem esse, adeoque seipsum regem constituat, Casari rebellionis.
opponat Job. XIX. 22. populum ad rebellionem contra Casarem
commoveat, ut ita non tam propter religiosa quædam certami-
na, quam propter politica & criminalia scelera supplicio noran-
du, imò ipsâ crucifixione tollendus veniat: Ad hæc omnia, di-
citur, Christus nihil respondit.

13. III. *Civilis judicii egressum v. 13. 14. in quo reperitur (1) III. Judi-*
Accusati compellatio v. 13. Nam cum judex videret accusatum cui civilis
nihil his accusationibus moveri, neq; verbum Actoribus respon-
dere, sicut vulgo in judiciis accusati vel accusationes negare, vel
excusare, vel alias circumstantias allegare, consueverunt, ideo compellat
interrogat Jesum, cur nihil ad hæc ἐγκλήματα responderet, in
quo.
quiens: Non audis, quanta adversum te dicant testimonia? cum
sciret antea, Synedrium ex merâ invidia & odio ipsum tradi-
disse.

14. (2) *Accusati humiliatio* quia subjungitur: *Et non re-*
spondit ei ullum verbum, nimirum, partim propter actores, quos humiliat
responsione ulla indignos judicabat, cum mera tantum falsa te-
stimonium proposuissent: partim propter judicem ipsum, qui fal-
sis hisce testimoniis, sibi mutuo contradicentibus, aures vacivas
præbatur, eos propterea non reprehendebat, sed responsionem
adhuc accusationum capita Christi Salvatoris urgebat, partim
propter seipsum, ut impleretur varicinium Esa. LIII. 7. ut suo si-
lento garrulitatem nostram, & cum primis Ege erga serpentem,
quâ nostram innocentiam prodidit Gen. III. 2. expiaret, & in o-
mnibus suam patientiam probatam daret.

15. (3) *Judicii admiratio, tum propter criminum objecto-*
rum gravitatem, quæ nemo sceleratorum sine responsione di-
mitteret, tum propter testium contrarietatem, ad quæ facile re-
spondere potuisset, tum propter eloquentiæ Christi celebra-
tem.

Note Didactice.

1. *Jesus stetit coram Præfide (1) quia per Judæorum Pro-*
ceses nunc gentili Magistratui traditus erat. (2) quia eum tam
quam præfide.

R 3

quam ab universa Synagoga prorsus excommunicatum, iudicio civili Præsidis obtulerant. (3) quia coram Pilato graviter à Judæorum Primatibus accusatus erat. (4) quia stationem Evæ sub arbore vetita cum omni manducatione prohibiti fructus expiare volebat. (5) quia propterea stetit ipse coram iudicio humano, ut nos coram iudicio divino stare, vel consistere per ipsum quæamus. *Luc. XXI. 36*

*Pilati ex-
amen de
Rege Ju-
dæorum.*

2. *Pilatus Jesum interrogavit: Tum ex Rex Judæorum?* tum quia hanc accusationem Judæorum proceres cumprimis urserant, Judæi namq; secundum *Chrysost. in Matth.* scientes, quod Pilatus modicum curaret legalia eorum, ipsi pro accusatione adducebant maxime, quod ad Republicam pertinebat, videlicet ne alius Rex Judæorum esset, nisi Cæsar, sicut clamant *Job. XIX. 15. Non habemus Regem, nisi Cæsarem, & qui regem se facit, contradicit Cæsari*: Sic enim censebant, omnium facillime præsidem commoveri posse, ut Christum morti crucis adjudicaret; quæ de causa *Pilatus* in examine primum omnium causam istam tangere voluit: tum quia in hac accusatione generali, reliqua sive *Ecclesiastica*, sive *Politica* crimina includuntur: nam si vocabulum Regis *Ecclesiastico* sumitur sensu, Messias intelligitur, ad quem omnia *Ecclesiastica* pertinebant: hoc quia Judæi negabant, ideo multiplicia crimina contra legem eidem imputabant: Si vero sensu *Politico* supponitur, tum crimen rebellionis, seditionis &c. adversus Imperatorem hic continetur: Tum quia juxta *Hieronymum super h. l.* Pilato nihil aliud interrogante criminis, nisi utrum Rex Judæorum sit, arguuntur impietatis Judæi, quod ne falso quidem invenire potuerint, quod objicerent Salvatori. *Christi silentium* partim est *patientia & mansuetudinis argumentum*, quia tanquam ovis coram tonsore obmutuit *Esa. LIII. 7.* partim *bonæ causæ Symbolum*, quia propterea nihil respondebat, cum adversariorum inanes calumniæ, se tacente, sua sponte corruerent, & falsæ criminationes nemine refellente, statim evanescerent; partim *innocentia testimonium*, nam si multis & operosis argumentis se Dominus excusasset, vel purgasset, innocentia suæ puritatem atque dignitatem quodammodo, minuisset; partim

consensum.

contemptus adversariorum indicium, quia eos propter fuitiles accusationes responsione prorsus indignos judicabat; Dominus, inquit *Origen, d. l. non respondit, contemptis omnibus, quæ dicta fuerunt in accusationem ipsius: partim tranquillitatis animi Symbolum*, quia, sicut pergit *Origenes*, miratus est *Pilatus* constantiam ejus, forsitan sciens, quomodo cum idoneus esset pronunciare, & remittere crimen, miratus est videns eum in tranquilla & quieta sapientia gravitate, & inturbabili cum iudicio stare, in quo ad mortem periclitari existimabatur ab his, qui fuerant ibi, & fortior erat humana natura, & omni ejus infirmitate volente obtrudere virtutem spiritus ejus, non autem prevalente facere hoc. Quod autem scriptum est, non solum mirari *Pilatum*, sed etiam valde mirari, movet ut existimem, quoniam dignum ei videbatur magno miraculo, ut exhibitus ad criminale iudicium Christus inturbabilia maneret, & staret ante mortem, quæ apud omnes homines terribilis existimatur; partim *passionis complementum*, quia nihil respondere voluit *Jesus*, ne si crimina nunc objecta multis dilueret passionem, salutiferam fugeret, aut impediret, & sic dimissionem à *Pilato* impetraret. Nam eo cautius coram *Pilato* tacuit, quo *Pilatus* promptior erat ad ipsum dimittendum: partim denique tacere voluit, ut colloquium primi hominis cum Satana sic expiaret, fontemque malorum omnium sic occluderet.

3. Christus v. n. paratus est statim ad Confessionem, & dimissionem, inquit *Pilato*: Tu dixisti: scilicet: me regem regem esse Judæorum: loquitur autem de rege non mundano, quia dixit *Job. XIX. 36.* fatetur: Regnum meum non est de hoc mundo; sed de Rege mystico, qui præter mundanum regnum aliud mysticum possidet, & administrat: de rege non terrestri, sed caelesti, non externo, sed interno.

4. *Pilatus* etsi manifestam Christi confessionem audiret, *Pilatus* ramen illam non de regno politico, vel Romano opposito intellegit, aut alia ratione confessionem hanc sibi, suæque dominationi, vel etiam Cæsaris & Romanorum jurisdictioni minimè contrariam statuit, nec accusationem Judæorum simpliciter admittit, ut propterea nunc accusatum confessum condemnaret, & *Jesum* manavit.

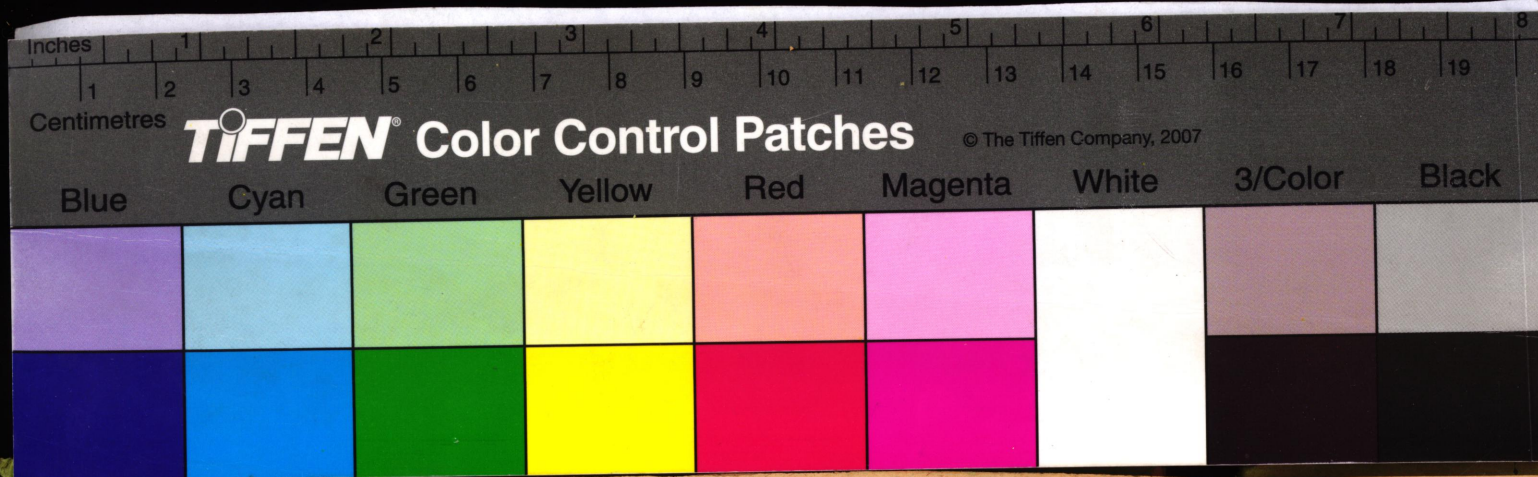
Jesum ob Confessionem datam reum mortis judicaret, tanquam alieni regni vel invasorem, vel oppugnatorem, vel quia Pilatus aliquid de regno Christi peculiari jam audiverat, sicut *Chrysost. hom. 87. in Matth.* observat: *Confessus est se Regem, sed caelestem, quod alibi clarius ad eundem Pilatum respondens ait: Regnum meum non est de hoc mundo. Verum ne aut illis excusatio harum rerum relinqueretur, aperitissimam affert rationem, dicens: Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent, ut non traderer Judæis. Hinc patet, hac de causa & ipsum tributa detulisse, & alia deferre jussisse, ut nullum hac suspicio locum haberet, quando etiam Regem eum constituere voluerunt, confestim fugit: Vel quia Pilatus videbat, eum pauperem esse, pauperesque socios eidem adhaerere, ut nec sibi, nec Imperio Romano, quicquam ab ejusmodi Rege timendum esse statuerit, adeoque tales accusationes Judæorum nihil fecerit: vel quia certo noverat, eum tantum propter invidiam Sacerdotum traditum esse v. 18.*

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

Note Parenetica.

1. *Christus cum ad crucifixionem suam accederet, & crucem suam gestare susciperet, deposuit, quæ Herodes dedit, quæ Pilatus, quæ milites, nimirum. chlamydem: & sceptrum, quæ regni mundi Symbola fuerunt, & proprias induit vestes: sic qui vult esse Christianus & crucianus, atque Christi crucem portare, vestimenta Christianitatis induat, mores hypocritarum, quorum typus Herodes vulpes, mores tyrannorum, vel iniquorum judicum, quos Pilatus refert, mores illisorum, quales milites fuerunt, prorsus deponat, ut Christi vestigia rectius in via crucis observare queat. Patientia, obedientia, humilitas, illa respectu sui, ista respectu DEI, hæc respectu hostium, & omnes reliquæ virtutes, vestimenta Christi sunt.*

2. *Simon Cyrenæus Christo Portat crucem, qui erat advena ex Cytene; Sic nos omnes sumus vere Simones hoc est verbi auditores. Cyrenæi, h. e. parietini, ut juxta nos, quasi post, vel juxta parie em stet Christus; Cant. II. 9. sumus advena, ut mundum non ceu terram habitationis, sed peregrinationis, respiciamus, & sic Christo crucem portare poterimus.*

144

DISSERTATIONES PASSIONALES.

Iesum ob Confessionem datam reum mortis iudicaret, tanquam alieni regni vel invasorem, vel oppugnatorem, vel quia Pilatus aliquid de regno Christi peculiari jam audiverat, sicut *Chrysost. hom. 87. in Matth.* observat: *Confessus est se Regem, sed caelestem, quod alibi clarius ad eundem Pilatum respondens ait: Regnum meum non est de hoc mundo. Verum ne aut illius excusatio harum rerum relinqueretur, apertissimam affert rationem, dicens: Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent, ut non traderer Iudaeis. Hinc patet, hac de causa & ipsum tributa detulisse, & alia deferre iussisse, ut nullum hac suspicio locum haberet, quando etiam Regem eum constituere voluerunt, confestim fugit: Vel quia Pilatus videbat, eum pauperem esse, pauperesque socios eidem adherere, ut nec sibi, nec Imperio Romano, quicquam ab ejusmodi Rege timendum esse statuerit, adeoque tales accusationes Iudaorum nihil fecerit: vel quia certo noverat, eum tantum propter invidiam Sacerdotum traditum esse v. 18.*

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

Nota Parenetica.

Christus cum ad crucifixionem suam accederet, & crucem suam gestare susciperet, deposuit, quæ Herodes dedit, quæ Pilatus, quæ milites, nimirum chlamydem: & sceptrum, quæ regni mundani Symbola fuerunt, & proprias induit vestes: sic qui vult esse Christianus & crucianus, atque Christi crucem portare, vestimenta Christianorum induat, mores hypocritarum, quorum typus Herodes vulpes, mores tyrannorum, vel iniquorum iudicum, quos Pilatus refert, mores illisorum, quales milites fuerunt, prorsus deponat, ut Christi vestigia rectius in via crucis observare queat. Patientia, obedientia, humilitas, illa respectu sui, ista respectu DEI, hæc respectu hominum, & omnes reliquæ virtutes, vestimenta Christi sunt.

2. Simon Cyrenæus Christo Portat crucem, qui erat advena ex Cyrene; Sic nos omnes sumus vere Simones hoc est verbi auditores. Cyrenæi, h. e. parietini, ut juxta nos, quasi post, vel juxta parietem stet Christus; Cant. II. 9. sumus advena, ut mundum non ceu terram habitationis, sed peregrinationis, respiciamus, & sic Christo crucem portare poterimus.

